

Nieuwe maanvissen (*Mola mola*) voor collectie Het Natuurhistorisch



Bram Langeveld [conservator, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; langeveld@hetnatuurhistorisch.nl]

Elke winter spoelen er wel een paar aan en steeds halen ze het (lokale) nieuws: maanvissen (*Mola mola*). Deze vissen fascineren blijkbaar en dat komt ongetwijfeld door hun vreemde uiterlijk. Een maanvis lijkt immers een sterk gecompriëerde vis zonder echt lijf en heeft een klein opvallend pruilmondje. De soort kent een enorme verspreiding in de diepere delen van de tropische en gematigde zeeën en oceanen. In onze Noordzee zijn het vrij zeldzame dieren (zie ecomare.nl). De meeste aangespoelde en opgevisste maanvissen zijn jonkies van minder dan een meter lengte en met een gewicht onder de 50 kg. Volwassen beesten wegen tot zo'n 1000 kilo, soms nog meer (Moeliker 2015).

Aanwinsten

Het Natuurhistorisch kon onlangs twee maanvissen aan haar collectie toevoegen. Nou ja, voorlopig liggen ze nog even in de diepvries. Een exemplaar (aanwinstnummer 17-003) spoelde op 17 december 2016 aan op het strand van Renesse en werd verzameld door Jaap van der Hiele van Zeezoogdierenhulp Zuidwest. Het andere exemplaar (16-201) lag op 27 december 2016 op de Westplaat (Oostvoorne) en werd opgehaald door zeehondenhulporganisatie EHBZ, die het dode dier direct naar het museum bracht. Maanvis 16-201 was duidelijk al een tijdje dood. De huid is beschadigd en de ogen zijn verdwenen. Gelukkig is 17-003 er beter aan toe en nog helemaal gaaf.

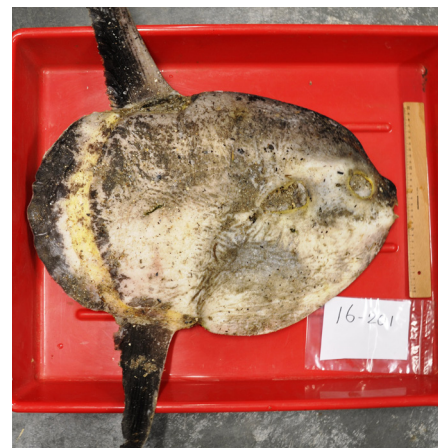
De maanvis mag zich volgens het *Guinness Book of Records* officieel de zwaarste beervis ter wereld noemen. Een mooie plek voor maanvis 17-003 is de tentoonstelling 'Uitslovers - opvallende prestaties in het dierenrijk'. Eerst maar eens een aquarium voor het beest laten bouwen en de benodigde alcohol aanschaffen.

Skelet

Maanvis 16-201 is niet zo fraai meer. Bewaren op alcohol ligt dus niet voor de hand. Mogelijk dat een deel van het skelet nog gered kan worden.



▲ De maanvis die op 17 december 2016 werd gevonden op het strand van Renesse heeft aanwinstnummer 17-003. De vinnen zijn iets omhoog gericht waardoor de vorm wat vreemd lijkt. (Bram Langeveld)



▲ De maanvis met aanwinstnummer 16-201, hier in stijf bevroren toestand, werd gevonden op 27 december 2016 op de Westplaat. (Bram Langeveld)

aanwinstnummer	vinddatum	lengte (cm)	hoogte (cm)	gewicht (kg)
16-201	27 december 2016	58	80,5	ca. 8
17-003	17 december 2016	55	75	ca. 8

▲ Afmetingen van de nieuwe maanvissen.

Maanvissen hebben een gereduceerd en sterk kraakbenig skelet met een heel beperkt aantal wervels (Tyler 1980, Summer 2007). Dat kraakbenige skelet is niet zo eenvoudig te prepareren en maanvis skeletten komen maar weinig voor in museumcollecties (Gregorova *et al.* 2009). Veel steviger zijn de snavelvormige kaken (praemaxillare en dentale) en deze hebben ook direct een belangrijke functie in maanvisonderzoek, namelijk in de paleontologie. Fossielen van maanvissen zijn sowieso vrij zeldzaam en betreffen dan vrijwel altijd slechts de kaken en soms huidplaten (Van Deinse 1953, Weems 1985). Die delen van het skelet van 16-201 kunnen dus als vergelijkingsmateriaal gebruikt worden. En als we toch gaan snijden, kijken we ook nog even in de maag van het beest: zit daar misschien plastic in? ◀

Referenties

Deinse, A.B. van, 1953 - Fishes in the Upper Miocene and Lower Pleistocene deposits in the Netherlands - Mededelingen

van de Geologische Stichting, nieuwe serie 7: 5-12
 Gregorova, R., Schultz, O., Harzhauser, M., Kroh, A. & Coric, S., 2009 - A giant Early Miocene sunfish from the North Alpine Foreland Basin (Austria) and its implication for molid phylogeny - *Journal of Vertebrate Paleontology* 29: 359-371
 Moeliker, K., 2015 - Maanvis - *Visionair* 35: 40-41
 Summer, A., 2007 - No Bones About 'Em. The biggest fishes in the ocean may have opted for cartilage over bone to bulk up without getting weighed down - *Natural History* 3/07: 36-37
 Tyler, J. C., 1980 - Osteology, Phylogeny, and Higher Classification of the Fishes of the Order Plectognathi (Tetraodontiformes) - NOAA Technical Report NMFS Circular 434: 1-422
 Weems, R. E., 1985 - Miocene and Pliocene Molidae (*Ranzania*, *Mola*) from Maryland, Virginia, and North Carolina (Pisces; Tetraodontiformes) - *Proceedings of the Biological Society of Washington* 98: 422-438